

IZVRŠILNA VEJA OBLASTI

- obsega dva med seboj tesno povezana subjekta (področja):
 - vlado kot politično telo
 - državna uprava, ki je zgodovinsko gledano najstarejši del javne uprave

Državna uprava

- zaradi notranjih razdeljenosti ji rečemo izvršilno-upravna veja oblasti
- izvršilno-upravna veja je tisti del države, kjer se na najbolj neposreden način izvršujejo posamezne funkcije države – te funkcije pa so socialna, ekonomska in represivna
- v predsedniškem sistemu je izvršilna veja v drugačem položaju kot v parlamentarnem političnem sistemu:
 - o v predsedniškem je nosilec izvršilne veje oblasti predsednik, ki to oblast izvršuje preko svoje administracije. Druga značilnost pred. sistema pa je njena neodgovornost do zakonodajne veje.
 - o v parlamentarnem sistemu pa je nosilec vlada, ki pa je odgovorna zakonodajnemu telesu.
 - o najbolj šibek pa je položaj izvršilne veje v skupščinskem sistemu, v katerem je izvršilni organ povsem podrejen skupščini, ki predstavlja najvišjo oblast

Vlada

- je politično telo, ustanovljeno z namenom izvrševanja politike tistih političnih strank, ki vlado sestavljajo
- je ključni oblikovalec politike v državi, saj jo oblikuje na dva načina: preko svoje izvršilne funkcije in preko predlogov, ki jih pošilja parlamentu
- je kolegijski organ in predstavlja vez med parlamentom, ki zakone sprejema in med državno upravo, ki mora zakone izvajati
- je enoten kolegijski organ, ki nima ožje ali širše sestave, sestavljen iz predsednika vlade in 18 ministrov (ob tega trije brez listnice), ki imajo dvojno funkcijo: so člani vlade kot kolegijskega organa, hkrati pa so predstojniki ministrstev: vodijo vsak svoj upravni resor
- člani vlade so lahko tudi ministri, ki nimajo svojega pravnega resorja (*ministri brez listnice*), v nekaterih državah so lahko člani vlade tudi namestniki ministrov, direktorji vladnih uradov in agencij.. (v Slo ni tako) predsednika vlade nimamo
- ministri imajo naloge
 1. vodijo in predstavljajo ministrstvo
 2. dajejo politične usmeritve za delo ministrstva in vseh organov v sestavi
 3. nadzorujejo delo ministrstva
 4. izdajajo predpise iz pristojnosti ministrstva (pravilniki, navodila, upravne odločbe..)
- vsak minister ima enega namestnika – *državni sekretar* (lahko imajo neomejeno število državnih sekretarjev), ki jih imenuje vlada na predlog ministrstva, njihov mandat je vezan na mandat ministra.. Tudi predsednik vlade jih lahko ima kolikor želi (državnih sekretarjev)
- strokovno delo na ministrstvih vodijo direktorji organizacijskih enot v okvirju ministrstva, te enota se imenujejo *direktor*

Vlada ima 4 temeljne funkcije

1. koordinativna funkcija: vlada je pristojna za koordinacijo delovanja upravnih organov
2. nadzorna funkcija: v okvirju te funkcije vlada nadzira delovanje upravnih organov
3. inicijativa: vlada parlamentu predlaga v sprejem zakone in druge pravne akte
4. izvršilna: vlada skrbi za izvrševanje vseh sprejetih zakonov

Vlada lahko prejema zakone v izrednih razmerah in v vojni, vendar šele takrat ko se parlament ne more sestati. Te zakone (uvedene z zakonsko močjo) mora vlada dati v potrditev parlamentu kakor hitro se ta lahko sestane

Odgovornost vlade

- vsak minister je nosilec 4 odgovornosti:
 1. kolektivna odgovornost:
- se kaže v tem, da je vsak minister odgovoren za vse odločitve vlade, ne glede ali se je z njo strinjal ali nasprotoval
- če teža te odgovornosti postane pretežka lahko minister odstopi
- posledica: vsak minister je na položaju tako dolgo, dokler je na svojem položaju tudi cela vlada. Če vlada odstopi ali ji je predložena nezaupnica, so razrešeni tudi vsi ministri. Isto velja v primeru odstopa vlade

2. individualna odgovornost:
 - vsak minister je odgovoren za svoje lastno delo in za delo ministrstva, ki ga vodi
 - posledica: razrešitev ali odstop
3. kazenska odgovornost:
 - se kaže v obtožbi zoper predsednika vlade ali ministra pred ustavnim sodiščem – tej ustavni obtožbi rečemo IMPEACHMENT
 - obtoži se ga lahko, če huje krši zakona ali ustavo
4. objektivna odgovornost:
 - minister ni storil nič narobe, so pa huje kršili zakone njegovi podrejeni in je minister za to objektivno odgovoren
 - posledica: odstop (1993 Ivo Bizjak, notranje zadeve – člani specialne skupine so ropali hiše)

Oblikovanje vlade

- temeljno pravilo: vlada brez podpore parlamenta ne more delovati, zato je oblikovanje vlade odvisno od strukture parlamenta, ta pa se oblikuje na rednih parlamentarnih volitvah
- vsaka vlada si skuša v parlamentu zagotoviti vsaj minimalno večino (46 glasov)

V Sloveniji poteka oblikovanje vlade v dveh korakih:

1. korak
 - najprej je potrebno izvoliti mandatarja za sestavno vlade,
 - po volitvah se mora predsednik države najprej sestati z vsemi poslanskimi skupinami, ki mi predlagajo morebitne kandidate za mandatarja
 - predsednik države o predlogu svojega kandidata obvesti državni zbor, ki se mora v 14 dneh do tega kandidata opredeliti – glasovanje je tajno, za izvolitev je potrebna absolutna večina (46 glasov).
 - v kolikor kandidat ne dobi potrebnih glasov, lahko kandidate predlagajo še poslanske skupine ali skupine 10 poslancev – zahtevana je absolutna večina na glasovanju
 - v primeru ponovnega neizglasovanja predsednik države razpusti državni zbor in razpiše nove volitve, razen če se državni zbor v roku 48 ur odloči za še tretji poskus – predlagatelji ostanejo isti, za sprejetje pa je tokrat potrebna relativna večina - večina prisotnih (v Slo le Bajuk 2000 izvoljen v 3. krogu)
2. korak: izvolitev liste ministrov
 - listo ministrov najkasneje v 14 dneh predlaga mandatar državnega zbora
 - kandidati se morajo delovnim telesom predstaviti na t.i. zaslišanju (*hearing*), kjer se glasuje o primernosti kandidatov, vendar to na rezultat ne vpliva
 - o listi ministrov odloča državni zbor z javnim glasovanjem z relativno večino – lahko glasuje o celotni listi naenkrat ali pa o vsakem kandidatu posebej
 - vlada je oblikovana, če je z liste ministrov potrjenih vsaj 2/3 (vsaj 12 ministrov), ostali pa morajo biti potrjeni najkasneje v 90 dneh, če niso, se šteje, kot da je vlada padla
 - glasovanje o ministrih pa je za parlamentarni sistem sporno, ponavadi se v takem sistemu odločitev o ministrih prepusti predsedniku vlade